Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 11. 2009, sp. zn. 25 Cdo 968/2008, ECLI:CZ:NS:2009:25.CDO.968.2008.1

Číslo: 8/2011

Právní věta:

Závěr, že splatnost náhrady za ztížení společenského uplatnění v rozsahu jejího zvýšení podle § 7 odst. 3 vyhlášky č. 440/2001 Sb. (a tedy i prodlení s jejím zaplacením) nastává teprve po uplynutí lhůty k plnění stanovené soudním rozhodnutím, se uplatní i ve vztahu k nároku na plnění z garančního fondu České kanceláře pojistitelů dle § 24 zákona č. 168/1999 Sb. ve znění pozdějších předpisů.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 26.11.2009

Spisová značka: 25 Cdo 968/2008

Číslo rozhodnutí: 8

Číslo sešitu: 1

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Pojištění, Pojištění majetku, Smlouva pojistná

Předpisy: § 24 odst. 2 písm. b) předpisu č. 168/1999Sb.
§ 6 odst. 2 předpisu č. 440/2001Sb.
§ 7 odst. 3 předpisu č. 440/2001Sb.
§ 9 předpisu č. 168/1999Sb.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Žalobce se po změně žaloby domáhal vyplacení plnění z garančního fondu žalované na jeho nárok na náhradu škody na zdraví, a to náhradu za ztížení společenského uplatnění včetně zvýšení o další sedmiapůlnásobek základního bodového ohodnocení v celkové částce 10 125 000 Kč s příslušenstvím.

O b v o d n í s o u d pro Prahu 5 rozsudkem ze dne 11. 6. 2007 zamítl žalobu co do 5 486 400 Kč, žalované uložil zaplatit žalobci 4 638 600 Kč s úrokem z prodlení a rozhodl o náhradě nákladů řízení mezi účastníky a ve vztahu ke státu a o soudním poplatku. Vyšel ze zjištění, že dne 19. 4. 2003 došlo k dopravní nehodě vozidla ŠKODA 120L řízeného J. Š. Žalobce, sedící na zadním sedadle vozu, utrpěl těžký úraz hlavy a zlomeninu klíční kosti. Uvedené vozidlo nebylo pojištěno pro případ odpovědnosti za škodu způsobenou jeho provozem, a proto žalobce uplatnil podle § 24 odst. 2 písm. b) zákona č. 168/1999 Sb. nárok na výplatu plnění z garančního fondu žalované ve výši vzniklé škody. Před

úrazem žalobce navštěvoval poslední ročník tříletého učiliště bez maturity, kde se učil kuchařem. Dříve hrál fotbal, ale v roce 2000 nebo 2001 měl při jízdě na kole dopravní nehodu, při níž došlo k utržení menisku, a musel se podrobit operaci kolene. Jeho koníčkem byla hudba, dělal si kurs diskžokeje, ale neměl aparaturu. Fotbal moc hrát neuměl, jinému sportu ani koníčkům se nevěnoval. Byl trochu samotář a „nikam moc nechodil". Po úrazu učiliště nedokončil. Ze znaleckého posudku Všeobecné fakultní nemocnice v Praze ze dne 24. 11. 2006 (dále jen „ústavní znalecký posudek") vyplynulo, že žalobce po ustálení zdravotního stavu na podzim roku 2005 trpí centrální kvadruparézou a atrofií zádových a břišních svalů, což podstatně ztěžuje jeho stoj i pohyb, jeho orientace v prostoru je omezená a rovněž má narušenu jemnou motoriku horních končetin. V budoucnu lze proto očekávat artrotické obtíže způsobené přetížením kloubních partií a degenerativní změny páteře, tedy zhoršování jeho celkové hybnosti. Při úrazu došlo rovněž k primární poruše mozku a následně ke globálnímu narušení celé osobnosti žalobce, což se projevuje zpomalením jeho psychomotoriky, poruchami logického i abstraktního myšlení, nálad, emotivity, pozornosti a paměti. V důsledku těžké kontuze mozku se u žalobce rozvinula posttraumatická demence. Dochází u něj k poruchám chování, rozvinul se u něj tzv. patický afekt, tj. vážná duševní porucha psychotického charakteru, projevující se autoagresivním a heteroagresivním jednáním. Žalobce je vážně omezen ve všech oblastech života, je závislý na péči druhých a jeho kontakt s okolím je rovněž pouze omezený. Z těchto důvodů znalecký ústav navrhl zvýšení základního bodového ohodnocení ve výši 10 210 bodů o 50 % podle § 6 odst. 1 písm. c) vyhlášky č. 440/2001 Sb. (dále „vyhláška") a doporučil jeho další navýšení. Protože u žalobce se nejednalo o první úraz, jeho kulturní, sportovní a jiné zapojení před úrazem bylo podprůměrné a jeho životní perspektiva nenasvědčovala, že by měl dosáhnout výrazného pracovního či sportovního uplatnění nebo žít bohatým sociálním životem, soud prvního stupně považoval za přiměřené zvýšení základního bodového ohodnocení ztížení jeho společenského uplatnění podle § 7 odst. 3 vyhlášky na 5 513 400 Kč, od níž soud odečetl dobrovolné plnění poskytnuté žalovanou ve výši 874 800 Kč. Soud žalobci přiznal úrok z prodlení z částky 963 000 Kč od 7. 2. 2007, neboť žalovaná byla vyzvána k plnění změnou žaloby, jež jí byla doručena 5. 2. 2007, avšak žalobci neplnila.

K odvolání žalobce i žalované M ě s t s k ý s o u d v Praze rozsudkem ze dne 16. 11. 2007 (po dalším připuštění změny žaloby) potvrdil rozsudek obvodního soudu ve vyhovujícím výroku o věci samé, změnil jej v zamítavém výroku tak, že uložil žalované zaplatit žalobci 5 540 400 Kč, rozhodl o nákladech řízení před soudem prvního stupně mezi účastníky i ve vztahu ke státu a o soudním poplatku a rozhodl též o nákladech odvolacího řízení a soudním poplatku z odvolání. Odvolací soud, vycházeje ze skutkového stavu zjištěného soudem prvního stupně, neshledal důvodnými námitky, jimiž žalovaná zpochybňovala použití některých položek podle přílohy č. 2 vyhlášky znalci při bodovém ohodnocení ztížení společenského uplatnění žalobce, zdůvodnil, proč v případě poškození mozku nelze aplikovat ustanovení § 6 odst. 2, větu druhou, vyhlášky a přisvědčil soudu prvního stupně, pokud nepřihlédl k předloženému znaleckému posudku doc. H. proto, že tento posudek byl vypracován bez znalosti zdravotní dokumentace žalobce i bez jeho vyšetření a autor posudku není specialistou v žádném z rozhodujících oborů. Považoval za správný závěr obvodního soudu, který základní bodové ohodnocení určil ve výši 10 210 bodů. Uvedl, že jde o výjimečný případ hodný mimořádného zřetele, kde ani zvýšení podle § 6 odst. 1 písm. c) vyhlášky nemůže vyjádřit následky, které byly žalobci škodnou událostí způsobeny. Přestože jeho zapojení před úrazem bylo na nižší úrovni, je podstatné, že žalobce je následkem úrazu, který utrpěl v devatenácti letech, vyřazen ze všech oblastí života. V důsledku poškození zdraví nemohl dokončit přípravu na budoucí povolání a byl mu přiznán plný invalidní důchod; pro poškození mozku byl zbaven způsobilosti k právním úkonům; není soběstačný a vyžaduje stálou péči a pomoc jiné osoby. Je zcela vyloučen z pracovního života a rovněž jeho rodinné, kulturní nebo sportovní uplatnění je znemožněno. Lze očekávat úplnou ztrátu jeho mobility, sociální izolaci, prohlubování jeho duševních poruch a závislosti na pomoci a péči jiných osob. Podle odvolacího soudu zvýšení základního ohodnocení ztížení společenského uplatnění žalobce nevyjadřuje plně následky poškození jeho zdraví a není dostatečnou kompenzací

celoživotní ztráty jeho uplatnění v životě a ve společnosti. Za přiměřený proto považoval požadavek žalobce na zvýšení základního ohodnocení. Nárok žalobce tak shledal důvodným ve výši 10 179 000 Kč, neboť žalovaná mu na této náhradě dosud poskytla 847 800 Kč (nikoliv 874 800 Kč, jak nesprávně uvedl soud prvního stupně).

Proti rozsudkům soudu prvního stupně i odvolacího soudu podala žalovaná dovolání, které považuje za přípustné podle § 237 odst. 1 písm. a) a c) o. s. ř. a uplatňuje dovolací důvody podle § 241a odst. 2 písm. a) a b) o. s. ř. a implicitně rovněž podle § 241a odst. 3 o. s. ř. Dovolatelka soudům obou stupňů vytýká nesprávné (nedostatečné) zhodnocení ústavního znaleckého posudku a nesprávnou interpretaci zde vyjádřených závěrů. Přestože žalovaná v odvolání namítala „fatální" pochybení znalců a na podporu své argumentace poukazovala na listinný důkaz – znalecký posudek doc. H., odvolací soud tyto její námitky bagatelizoval a odmítl zadat zpracování revizního znaleckého posudku. Dovolatelka dále namítá nesprávnou aplikaci vyhlášky č. 440/2001 Sb., spočívající 1) v „duplicitním" přiznání řady položek bodového ohodnocení ztížení společenského uplatnění žalobce, které zahrnují totéž poškození zdraví, 2) v použití maximální bodové hranice u většiny položek bez náležitého zdůvodnění a 3) v porušení ustanovení § 6 odst. 2 vyhlášky (vyšší bodové ohodnocení při poškození orgánu než v případě jeho ztráty). Odvolací soud dle dovolatelky nesprávně aplikoval rovněž ustanovení § 7 odst. 3 vyhlášky, pokud základní bodové ohodnocení ztížení společenského uplatnění žalobce zvýšil o další sedmiapůlnásobek. Dovolatelka zdůrazňuje, že aplikace citovaného ustanovení přichází v úvahu pouze ve výjimečných případech hodných zvláštního zřetele a nikoli proto, že došlo k závažnému poškození zdraví. Pokud zapojení žalobce v životě a ve společnosti bylo již před úrazem na nižší úrovni a je-li v současnosti schopen se v omezeném rozsahu pohybovat, vykonávat běžné úkony a komunikovat, pokládá navýšení náhrady odvolacím soudem za nepřiměřeně vysoké, neboť výše této náhrady společně s „mimosoudně" poskytnutým plněním se blíží zákonnému limitu 18 milionů Kč a ani poškozený s těžším postižením než žalobce nemůže obdržet vyšší plnění. Na podporu své argumentace cituje právní závěry obsažené v rozhodnutích Nejvyššího soudu sp. zn. 1 Cz 60/88, sp. zn. 25 Cdo 847/2004 a sp. zn. 21 Cdo 2510/2005. Soudy obou stupňů podle žalované pochybily, pokud za počátek jejího prodlení považovaly druhý den následující po doručení výzvy žalobce k zaplacení. Protože v dané věci nejde o náhradu škody, ale o plnění z garančního fondu, je třeba vycházet z ustanovení § 9 odst. 2 zákona č. 168/1999 Sb., podle kterého je plnění splatné do patnácti dnů poté, co pojistitel skončí šetření nutné ke zjištění rozsahu své povinnosti nebo obdrží pravomocné rozhodnutí soudu ukládající mu poskytnout pojistné plnění. Ze všech těchto důvodů žalovaná navrhuje, aby dovolací soud napadená rozhodnutí zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Žalobce ve svém vyjádření zdůraznil, že občanský soudní řád neupravuje funkční příslušnost k projednání dovolání proti rozhodnutí soudu prvního stupně; dovolací řízení je proto třeba v této části zastavit. Pokud dovolání směřuje proti potvrzujícímu výroku o věci samé rozsudku odvolacího soudu, žalobce uvádí, že dovolatelka nevymezila žádnou právní otázku, která by činila napadené rozhodnutí zásadně významným, a proto by dovolání mělo být v tomto rozsahu jako nepřípustné odmítnuto. Dále žalobce podrobně zdůvodňuje přiměřenost zvýšení náhrady za ztížení společenského uplatnění odvolacím soudem a navrhuje, aby dovolací soud dovolání směřující proti jeho měnícímu výroku o věci samé jako nedůvodné zamítl.

N e j v y š š í s o u d zrušil rozhodnutí odvolacího soudu a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Z o d ů v o d n ě n í :

Nejvyšší soud je soudem funkčně příslušným k projednání dovolání proti rozhodnutí odvolacího soudu (§ 10a o. s. ř.). V případě, že dovolání směřuje proti rozhodnutí soudu prvního stupně (proti němuž je zásadně přípustné odvolání), funkční příslušnost k jeho projednání není občanským soudním řádem upravena; přitom nedostatek funkční příslušnosti představuje neodstranitelný

nedostatek podmínky řízení (srov. rozhodnutí publikované pod č. 47 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, ročník 2006). Jelikož rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 5 ze dne 11. 6. 2007 je rozhodnutím soudu prvního stupně (nikoliv soudu odvolacího), dovolací soud z uvedeného důvodu řízení o dovolání proti tomuto rozsudku podle § 243c odst. 1 a § 104 odst. 1, věty první, o. s. ř. zastavil.

Nejvyšší soud s ohledem na ustanovení článku II bodu 12 zákona č. 7/2009 Sb. o dovolání směřujícím proti rozsudku odvolacího soudu rozhodoval podle občanského soudního řádu ve znění do 30. 6. 2009. Po zjištění, že dovolání bylo podáno ve lhůtě uvedené v § 240 odst. 1 o. s. ř. oprávněnou osobou, řádně zastoupenou advokátem ve smyslu § 241 odst. 1 a 4 o. s. ř., dospěl k závěru, že dovolání je zčásti přípustné podle § 237 odst. 1 písm. a) o. s. ř., avšak není důvodné, zčásti směřuje proti rozhodnutí, proti kterému není přípustné, a zčásti je přípustné podle § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. a v tomto rozsahu je rovněž opodstatněné.

Pokud dovolání směřuje do výroku odvolacího soudu, jímž byl změněn rozsudek soudu prvního stupně ohledně 5 540 400 Kč, je v této části přípustné podle § 237 odst. 1 písm. a) o. s. ř.

Podle § 242 odst. 3 o. s. ř. lze rozhodnutí odvolacího soudu přezkoumat jen z důvodů uplatněných v dovolání, je-li dovolání přípustné, dovolací soud přihlédne též k vadám uvedeným v § 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a) a b) a § 229 odst. 3, jakož i k jiným vadám řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, i když nebyly dovoláním uplatněny.

Posléze uvedené vady dovolací soud v řízení neshledal.

Pokud dovolatelka vytýká odvolacímu soudu nesprávné (nedostatečné) zhodnocení ústavního znaleckého posudku, nesprávnou interpretaci jeho závěrů, případně nepřihlédnutí k závěrům vyplývajícím ze znaleckého posudku doc. H., tyto námitky nepovažuje dovolací soud za důvodné. Odvolací soud podaný znalecký posudek hodnotil v souvislosti s ostatními provedenými důkazy, jeho závěry mají oporu ve znaleckém posudku, vyzval znalecký ústav, aby se vyjádřil k oponentnímu posudku doc. H. a k námitkám žalované a s rozpornými názory znalců se v odůvodnění svého rozsudku vypořádal. Rozpor mezi znalci v otázce, zda některé položky jsou již zahrnuty v bodovém hodnocení podle položek jiných, představuje právní otázku, k jejímuž řešení je příslušný soud, a proto nemůže být důvodem k nařízení revizního znaleckého posudku.

Důvodné nejsou ani námitky žalované proti aplikaci vyhlášky č. 440/2001 Sb., ve znění vyhlášky č. 50/2003 Sb. (dále opět jen „vyhláška“), na zjištěný skutkový stav .

Podle § 3 odst. 1 vyhlášky se odškodnění ztížení společenského uplatnění určuje podle sazeb bodového ohodnocení stanoveného v přílohách č. 2 a 4 vyhlášky, a to za následky škody na zdraví, které jsou trvalého rázu a mají prokazatelně nepříznivý vliv na uplatnění poškozeného v životě a ve společnosti, zejména na uspokojování jeho životních a společenských potřeb, včetně výkonu dosavadního povolání nebo přípravy na povolání, dalšího vzdělávání a možnosti uplatnit se v životě rodinném, politickém, kulturním a sportovním, a to s ohledem na věk poškozeného v době vzniku škody na zdraví (dále jen „následky“). Odškodnění za ztížení společenského uplatnění musí být přiměřené povaze následků a jejich předpokládanému vývoji, a to v rozsahu, v jakém jsou omezeny možnosti poškozeného uplatnit se v životě a ve společnosti.

Podle § 6 odst. 2 vyhlášky, pokud lze škodu na zdraví hodnotit podle více položek poškození zdraví stanovených v přílohách této vyhlášky, bodové ohodnocení těchto položek se sčítá. Jedná-li se však o poškození téhož orgánu, nesmí součet bodového ohodnocení převýšit bodové ohodnocení za jeho anatomickou nebo funkční ztrátu.

Podle § 7 odst. 3 vyhlášky ve zvlášť výjimečných případech hodných mimořádného zřetele může soud výši odškodnění stanovenou podle této vyhlášky přiměřeně zvýšit.

Dovolací soud nemá důvod zpochybňovat argumenty, jimiž znalecký ústav ve svém vyjádření ze dne 27. 3. 2007 reagoval na výzvu soudu a zdůvodnil podřazení zjištěných následků na zdravotním stavu žalobce pod jednotlivé položky přílohy č. 2 k vyhlášce i k určení bodového ohodnocení v rámci stanovených rozpětí, a které odvolací soud akceptoval. Názor žalované, že řada položek byla přiznána duplicitně, neboť žalobce utrpěl při dopravní nehodě pouze poranění hlavy a zlomeninu klíční kosti a neutrpěl žádné jiné přímé poranění zraku nebo artikulačního ústrojí anebo porušení míchy v důsledku poranění páteře, vyplývá z nepřesného vyhodnocení nálezové části znaleckého posudku a nepřiměřeně restriktivního výkladu vyhlášky. Nesprávnost názoru, že nelze následky hodnotit současně podle položky 014 (vážné mozkové a duševní poruchy po těžkém poranění hlavy) a položky 016 (vážné duševní poruchy vzniklé působením otřesných zážitků nebo jiných nepříznivých psychologických činitelů a tísnivých situací), je zřejmá již na základě prostého porovnání rozdílného znění obou položek, jež zahrnují především rozdílný původ poškození zdraví (poranění hlavy oproti otřesným zážitkům a jiným psychologickým činitelům), přičemž u téže osoby se nepochybně může projevit poškození zdraví podřaditelné pod jednu či druhou položku, ale též se u ní mohou poškození zdraví podřaditelná uvedeným dvěma položkám kumulovat, k čemuž dle závěrů znaleckého posudku došlo i v případě žalobce. Posudek sice explicitně nerozlišuje mezi následky, k nimž v daném případě došlo v důsledku poškození mozku, a následky, k nimž došlo působením psychologických činitelů, z nálezové části posudku však nepochybně vyplývá, že ztížení společenského uplatnění žalobce je způsobeno oběma druhy příčin. Rozpor s ustanovením § 6 odst. 2, věty druhé, vyhlášky zde dovodit nelze, neboť je absurdní uvažovat o anatomické či funkční ztrátě mozku a psychiku člověka nelze považovat za orgán ve smyslu citovaného ustanovení. Stejně tak nelze odmítat ohodnocení ztížení společenského uplatnění dle položek 035 (poruchy zorného pole) a 0643 (porucha řeči centrálního původu po úrazu) s poukazem na to, že jsou již zahrnuty v položce 014, neboť nepochybně mohou existovat vážné mozkové a duševní poruchy po těžkém poranění hlavy, které nejsou doprovázeny poruchou zorného pole a poruchou řeči, a jsou-li takovou poruchou doprovázeny, pak je na místě odškodnit poškozeného i podle těchto zvláštních položek. Navíc by jinak samostatné zakotvení položky 0643 nemělo smysl. Tvrzení, že jsou uváděny „velmi mírné, sotva znatelné výpadky v zorném poli“, neodpovídá nálezové části posudku, v němž se uvádí, že „orientaci v prostoru omezuje defekt v levé polovině zorného pole“ (str. 13 posudku), přičemž k výzvě soudu znalci doplnili, že „při klinickém vyšetření pacient v levé polovině zorného pole vykazuje významný zrakový deficit“ (str. 2 doplňku posudku). K námitce, že i položka 0642 (ztížení řeči následkem poškození artikulačního ústrojí) byla použita nesprávně, jelikož jiné příčiny ztížení řeči (než poranění mozku) nebyly při vyšetření diagnostikovány, znalci v doplňku posudku poukázali na okolnost, že klinicky je patrná intermitentní luxace temporomandibulárních kloubů, což vyplývá již ze samotného posudku, v němž je konstatována intermitentní luxace dolní čelisti (str. 12), tedy ke ztížení řeči žalobce došlo též následkem poškození artikulačního ústrojí. Ani položka 0751 (poúrazová kvadruparéza) není „konzumována“ položkou 014, neboť je na místě rozlišit případy podřaditelné položce 014 podle toho, zda jsou či nejsou doprovázeny parézou (obrnou).

Pokud jde o výhrady žalované ke stanovení konkrétní výše bodového ohodnocení jednotlivých poškození zdraví v rámci stanoveného rozpětí, je takové určení závislé na posouzení intenzity poškození zdraví, jež je úzce spjato s odbornými (lékařskými) závěry znalce, jejichž správnost – jak správně uvedl odvolací soud – soud nemůže hodnotit. Protože soud může závěry znaleckého posudku hodnotit jen z hlediska toho, zda jsou náležitě (logicky) odůvodněny, zda jsou podloženy obsahem nálezu, zda znalec vyčerpal úkol v rozsahu, jak mu byl zadán, zda přihlédl ke všem skutečnostem, s nimiž se měl vypořádat, zda jeho závěry jsou podloženy výsledky řízení a nejsou v rozporu s ostatními provedenými důkazy (srov. R 1/1981, s. 24), mohl by dovolací soud považovat odvolacím soudem akceptovanou konkrétní výši bodového ohodnocení jednotlivých poškození zdraví za

nesprávnou jen tehdy, pokud by neodpovídala uvedeným hlediskům. Tak tomu však v daném případě není, a dovolací soud tedy nemá důvod (jen proto, že žalovaná s bodovým ohodnocením nesouhlasí) považovat závěry odvolacího soudu v tomto směru za nesprávné.

Ustanovení § 7 odst. 3 vyhlášky, umožňující mimořádné zvýšení odškodnění, patří k právním normám s relativně neurčitou (abstraktní) hypotézou, tj. k právním normám, jejichž hypotéza není stanovena přímo právním předpisem, ale závisí v každém konkrétní případě na úvaze soudu. Uvedené ustanovení tak přenechává soudu, aby v každém jednotlivém případě sám vymezil hypotézu právní normy ze širokého, předem neomezeného okruhu okolností, tedy aby sám podle svého uvážení posoudil, jaké zvýšení náhrady je v konkrétní posuzované věci „přiměřené“. Úvaha soudu v tomto směru tedy není zcela neomezená, neboť právní předpis tím, že rámcově stanoví předpoklady pro vznik nároku na základní výměru odškodnění a pro vznik nároku na jeho zvýšení, stanoví zároveň hlediska, ke kterým je třeba přihlížet a jimiž (jejich vzájemnou návazností a kombinací) je úvaha soudu o míře „přiměřenosti“ zvýšení v jednotlivých zcela výjimečných případech hodných mimořádného zřetele usměrňována. Případem „hodným mimořádného zřetele“ podle § 7 odst. 3 vyhlášky je např. nevratné a trvalé poškození zdraví, v důsledku něhož došlo k omezení funkčnosti jednoho z nejvýznamnějších orgánů v lidském těle jako celku (srov. ve vztahu k ustanovení § 7 odst. 3 vyhlášky č. 32/1965 Sb., jež bylo obsahově shodné, nález Ústavního soudu České republiky ze dne 29. 9. 2005, sp. zn. III. ÚS 350/03).

Úvaha soudu o zvýšení náhrady za ztížení společenského uplatnění v každém jednotlivém případě vychází ze srovnání aktivit a způsobu života poškozeného před poškozením zdraví se stavem, který u něj nastal v důsledku poškození. Skutková zjištění o tom, nakolik jsou v důsledku škody na zdraví omezeny či zcela ztraceny předchozí možnosti poškozeného k uplatnění v životě a ve společnosti, jsou podkladem pro stanovení dalšího zvýšení odškodnění nad základní výměru.

V dané věci bylo zjištěno, že žalobce utrpěl úraz v devatenácti letech a v jeho důsledku je téměř vyřazen ze všech oblastí života, neboť nemohl dokončit přípravu na své budoucí povolání, je zcela vyloučen z pracovního života (byl mu přiznán plný invalidní důchod), není soběstačný a vyžaduje stálou péči a pomoc jiné osoby; rovněž jeho rodinné, kulturní, politické nebo sportovní uplatnění je v důsledku úrazu téměř znemožněno (žalobce utrpěl vážné a nevratné poškození mozku, jímž byla globálně narušena celá jeho osobnost, došlo u něj k výraznému poklesu intelektových a kognitivních funkcí, rozvoji posttraumatické demence, poruše psychotického charakteru projevující se autoagresivním a heteroagresivním jednáním, trpí poruchami myšlení, nálad, emotivity paměti, koncentrace a pozornosti, má omezenou pohyblivost, komunikační obtíže, byl zbaven způsobilosti k právním úkonům), přičemž v budoucnu lze očekávat úplnou ztrátu jeho mobility, sociální izolaci, prohlubování jeho duševních poruch a závislosti na pomoci a péči jiných osob. Za této situace odvolací soud shodně se soudem prvního stupně dospěly k závěru, že u žalobce jde o výjimečný případ hodný mimořádného zřetele odůvodňující další zvýšení základního odškodnění podle § 7 odst. 3 vyhlášky. Přestože zapojení žalobce ve sportovní a společenské oblasti bylo již před úrazem na nižší úrovni, odvolací soud přesvědčivě zdůvodnil, proč v tomto konkrétním případě považoval soudem prvního stupně přiznané zvýšení základního odškodnění o další trojnásobek za nepřiměřeně nízké, a pokud z těchto důvodů základní odškodnění zvýšil o sedmiapůlnásobek, nelze tento jeho závěr považovat za nesprávný nebo nepodložený. Protože právní předpis nepředepisuje konkrétní způsob zvýšení základního bodového ohodnocení, záleží pouze na úvaze soudu (limitované respektováním výše uvedených hledisek), jaké zvýšení náhrady za ztížení společenského uplatnění považuje v každém jednotlivém případě za „přiměřené“. Rozhodující pro posouzení přiměřenosti odškodnění přitom není matematický postup, jímž soud ke stanovení náhrady škody dospěl, nýbrž reálná hodnota peněžní částky, jíž mají být kompenzovány imateriální požitky, o které poškozený v důsledku poškození zdraví přišel. Námitka, že přiznané odškodnění je nepřiměřeně vysoké, neboť ani poškozený, jehož společenské uplatnění je ztíženo ještě podstatnějším způsobem, neobdrží vyšší

plnění než žalobce, není opodstatněná s ohledem na výši odškodnění přiznávaného soudní praxí v obdobných případech.

Zároveň je třeba zdůraznit, že pro posouzení výše (respektive možnosti zvýšení) nároku na náhradu za ztížení společenského uplatnění není rozhodující dovolatelkou namítaný limit pojistného plnění podle § 3 odst. 4 písm. a) zákona č. 168/1999 Sb. ve znění do 31. 3. 2006 (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 4. 2006, sp. zn. 25 Cdo 759/2005, publikovaný pod C 4277 v Souboru rozhodnutí NS ČR).

Z uvedeného je zřejmé, že rozhodnutí odvolacího soudu je v napadeném měnícím výroku o věci samé správné. Nejvyšší soud proto dovolání v této části podle § 243b odst. 2, části věty před středníkem, o. s. ř. zamítl.

Napadá-li dovolatelka výrok odvolacího soudu, jímž byl potvrzen vyhovující výrok soudu prvního stupně, a nelze-li přípustnost dovolání v této části vyvozovat z ustanovení § 237 odst. 1 písm. b) o. s. ř., protože se jedná o první rozhodnutí odvolacího soudu ve věci, přípustnost dovolání proti této části rozsudku lze zvažovat jen podle § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř.

Námitky nesprávného (nedostatečného) zhodnocení ústavního znaleckého posudku, nesprávné interpretace jeho závěrů, případně nezohlednění závěrů znaleckého posudku doc. H. jsou podřaditelné dovolacímu důvodu podle § 241a odst. 3 o. s. ř., který v případě přípustnosti dovolání podle § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. uplatnit nelze (srov. rozhodnutí publikované pod č. 8 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, ročník 1994). Prostřednictvím námitky, že odvolací soud nesprávně nezadal vypracování revizního znaleckého posudku, která obsahově odpovídá dovolacímu důvodu podle § 241a odst. 2 písm. a) o. s. ř., přípustnost dovolání podle § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. rovněž nelze založit, neboť nejde o otázku zásadního právního významu. Námitky nesprávné aplikace vyhlášky č. 440/2001 Sb. byly již výše posouzeny jako nedůvodné, a již proto nemohou zakládat zásadní právní význam napadeného potvrzujícího výroku rozsudku odvolacího soudu.

Z těchto důvodů Nejvyšší soud dovolání v této části jako nepřípustné odmítl podle§ 243b odst. 5, věty první, a § 218 písm. c) o. s. ř.

Ve zbývajícím rozsahu (tj. ohledně nároku na zaplacení příslušenství z částky 963 000 Kč) dovolací soud shledal dovolání přípustným podle § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. pro řešení otázky počátku prodlení žalované s poskytnutím plnění z garančního fondu.

Podle § 9 odst. 1 zákona č. 168/1999 Sb. ve znění do 31. 5. 2008 (dále jen „zákon“) poškozený má právo uplatnit svůj nárok na plnění podle § 6 u příslušného pojistitele nebo u Kanceláře (tj. České kanceláře pojistitelů), jedná-li se o nárok na plnění z garančního fondu podle § 24.

Podle § 9 odst. 2 zákona plnění pojistitele je splatné do patnácti dnů, jakmile pojistitel skončil šetření nutné k zjištění rozsahu jeho povinnosti plnit nebo jakmile pojistitel obdržel pravomocné rozhodnutí soudu o své povinnosti poskytnout pojistné plnění.

Podle § 24 odst. 2 písm. b) zákona Kancelář poskytuje z garančního fondu poškozenému plnění za škodu způsobenou provozem vozidla, za kterou odpovídá osoba bez pojištění odpovědnosti.

V rozhodnutí publikovaném pod č. 93 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, ročník 2008, Nejvyšší soud uvedl, že právo poškozeného na plnění proti pojistiteli škůdce podle § 9 odst. 1 zákona je originárním právem založeným zvláštním právním předpisem, které – byť je odvozeno od právního vztahu mezi pojistitelem a pojištěným škůdcem – nemá povahu nároku na náhradu škody. Pojistitel se také nestává osobou odpovědnou za škodu namísto škůdce. Citované ustanovení dává poškozenému oprávnění uplatnit svůj nárok přímo proti pojistiteli toho, kdo mu odpovídá za škodu;

to ovšem neznamená, že by do odpovědnostního vztahu mezi škůdcem a poškozeným nastoupil namísto škůdce jeho pojistitel, který není za vzniklou škodu odpovědný. Jeho povinností je pouze plnit za pojištěného, jestliže poškozený vůči němu uplatnil své právo na plnění. Mezi právem poškozeného na náhradu vzniklé škody proti škůdci (§ 420 a násl. obč. zák.) a specifickým právem poškozeného na výplatu plnění za pojištěného škůdce (§ 9 odst. 1 zákona) je třeba důsledně rozlišovat. Plnění pojistitele poskytnuté poškozenému není plněním z titulu jeho odpovědnosti za škodu, neboť osobou odpovědnou za škodu způsobenou poškozenému je pojištěný, a to bez ohledu na to, zda jeho odpovědnost vyplývá z ustanovení§ 420 obč. zák. nebo § 427 obč. zák. a zda se jedná o škodu na zdraví nebo na majetku (§ 444, § 442 obč. zák.).

Uvedené platí i v případě, kdy za (nepojištěného) škůdce poskytuje plnění poškozenému Česká kancelář pojistitelů (dále „Kancelář“) ze svého garančního fondu podle § 24 odst. 2 písm. b) zákona.

Jedná se rovněž o originární právo poškozeného vůči Kanceláři, které nemá povahu nároku na náhradu škody. Proto při posuzovaní okamžiku splatnosti plnění z garančního fondu odpovídajícího uplatněnému nároku je třeba postupovat podle § 9 odst. 2 a násl. zákona.

Vzhledem k tomu, že povinnost k plnění zvýšené náhrady za ztížení společenského uplatnění podle § 7 odst. 3 vyhlášky č. 440/2001 Sb. (dříve vyhlášky č. 32/1965 Sb.) může být uložena jen soudním rozhodnutím, právo a tomu odpovídající povinnost k plnění v tomto rozsahu bez soudního rozhodnutí nevzniká. Nejde tedy o přisouzení existujícího nároku, ale o jeho konstituování. Do doby, než je o tomto nároku rozhodnuto, nevznikl, a nemůže proto nastat ani jeho splatnost. Povinnost k tomuto plnění vzniká subjektu odpovědnému za škodu až na základě soudního rozhodnutí, v němž je určena doba splnění, a teprve uplynutím takto určené doby by mohlo dojít k prodlení dlužníka. Z tohoto právního názoru, jenž byl vysloven v rozsudku bývalého Nejvyššího soudu ze dne 30. 12. 1991, sp. zn. 1 Cz 31/91, publikovaném v Bulletinu NS ČR pod č. 1, roč 1992, je třeba i nyní vycházet (srov. např. rozsudky Nejvyššího soudu ze dne 14. 12. 2005, sp. zn. 25 Cdo 423/2005, nebo ze dne 27. 9. 2006, sp. zn. 25 Cdo 1444/2005). Tyto závěry je pak nutno obdobně uplatnit i ve vztahu k nároku na plnění z garančního fondu Kanceláře, který je předmětem tohoto řízení, z čehož vyplývá, že splatnost ani prodlení s plněním té části nároku, jež odpovídá zvýšení odškodnění za ztížení společenského uplatnění dle § 7 odst. 3 vyhlášky č. 440/2001 Sb., nenastává dle prvé alternativy stanovené v § 9 odst. 2 zákona (po uplynutí patnácti dnů od skončení šetření nutného k zjištění rozsahu povinnosti pojistitele plnit), nýbrž dle alternativy druhé (obdržením pravomocného rozhodnutí soudu ukládajícího pojistiteli povinnost poskytnout pojistné plnění, přesněji řečeno uplynutím lhůty k plnění takovým rozhodnutím stanovené, neboť splatnost nároku založeného konstitutivním rozhodnutím nemůže nastat před uplynutím lhůty k plnění rozhodnutím stanovené).

Protože odvolací soud považoval za okamžik splatnosti nárokovaného plnění den následující po doručení změněné žaloby žalované (6. 2. 2007) a úrok z prodlení žalobci přiznal ode dne následujícího po tomto datu (tj. od 7. 2. 2007), je jeho rozhodnutí v této části nesprávné a dovolací důvod podle § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř. byl uplatněn opodstatněně. Nejvyšší soud proto zrušil napadené rozhodnutí odvolacího soudu v potvrzujícím výroku ohledně úroku z prodlení z částky 963 000 Kč a v závislých výrocích o nákladech řízení a o soudním poplatku (§ 243b odst. 2, část věty za středníkem, o. s. ř.) a věc v tomto rozsahu vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení (§ 243b odst. 3, věta první, o. s. ř.).